

WANDELEN IN KERKRADE

4

Langs Kunst en Kruisbeeld
Stadsdeel Spekholzerheide-
Gracht

WANDELING LANGS KUNST EN KRUISBEELD

Spekholzerheide/Gracht

6,5 km

WETENSWAARDIGHEDEN

Startpunt en eindpunt:
Plein (Spekholzerheide)
Hier kunt u de auto parkeren
Duur: 2 uur

Ook geschikt voor mensen die moeilijk ter been zijn
Ook geschikt voor kinderwagens en rollators
Stevig schoeisel aanbevolen
De wandeling is in alle seizoenen te lopen

COLOFON

Foto's: Wil Slangen
Route: Bewonersplatform Kerkrade West
Werkgroep Ontwikkeling Toerisme & Recreatie:
Wil Slangen, Ton Brouwers, Jo Handels, Marianne Plag,
Tiny Robroek, Jack Schreurs, Mathieu Deckers,
Huub Herveille, René Schurer.

Layout: Magda Ayhan
Ondersteuning: Gemeente Kerkrade

Start en eindpunt:
Parkeerplaats Plein

- Wij verlaten het plein aan de noordkant (t.o. spoorlijn) en lopen naar hoek van de Pleinstraat/Drievogelstraat. Op de hoek van dit hoekpand zien wij

1. Kruis in gevel

- Vanaf dit gevelkruis gaan wij rechts af langs het Plein naar de eerste straat links, de Kerkstraat. Gaan hier links naar de kerk. Vanaf de parkeerplaats naast de kerk zien wij in de gevel een beeld, dit is

2. Beeld „Aartsengel Michaël“

- Vervolgens lopen wij om de kerk heen en zien tegen de gevel aan de Patronaatstraat

1. Kruis in gevel Pleinstraat

Het eerste kruis op deze plek dateert van 1862. Dit was een smeedijzeren kruis. In 1916 werd dit kruis verplaatst om een rustaltaar te creëren voor processies. In 1954 werd het kruis verwijderd bij de bouw van het winkel-woonhuis van de familie Werry en de reconstructie van het kruispunt. (Het kruis werd tot 1989 bewaard in hoeve „De Landskroon“ in de Pleinstraat en in dat jaar geplaatst aan „D'r Dikke Sjtée“ aan de Hamstraat). In de gevel van het nieuwe pand werd een nis gemaakt, waarin een houten kruis met een uit klei gebakken corpus werd geplaatst. Gemaakt door Walter van Hoorn.

2. Beeld Aartsengel Michaël

Aartsengel Michaël, aanvoerder der engelen, met vlammend zwaard in gevecht met draak. In het boek „Openbaring van Johannes“ voert Michaël oorlog tegen de draak. Er staat geschreven: „Er kwam oorlog in de hemel. Michaël en zijn engelen hadden oorlog te voeren tegen de draak met zijn engelen. Deze hield geen stand en er was geen plaats voor hen in de hemel“. In het latere volksgeloof is hij de begeleider van de gestorven zielen, die op weg naar de hemel zijn.

3. Graf met kruis

- Vanaf dit punt omhoog kijkend zien wij in de gevel van de kerk

4. Beeld „St. Martinus“

- We gaan 10 meter naar links en komen bij

5. „Heilig Hart Beeld“

- Wij lopen door tot aan de Akerstraat (winkelstraat) en gaan hier links naar het Carboonplein. Direct vooraan op de hoek zien wij

6. Beeld „de Mijnwerker“

- Wij lopen nu naar rechts verder het Carboonplein op gaan dan naar rechts en bij de eerste kruising gaan wij naar links de Kleingraverstraat in. Na circa 200 meter zien wij links

3. Graf met kruis

Hier rust pastoor P.J.H. Scheuren. Hij was de eerste pastoor van de parochie Spekholzerheide. Hij werd benoemd in oktober 1851 en zegende zijn kerk op 1 december van dat jaar in. Tot 1867 leidde hij deze parochie. De corpus en dit kruis zijn eind 2013 zwaar beschadigd. Dit graf, behorend bij het toen aanwezige kerkhof, is hier bewaard gebleven.

4. Beeld St. Martinus

Heilige Martinus afgebeeld als bisschop met aan zijn voeten een gans. Volgens de overlevering verstopte de Heilige zich in een ganzenstal, omdat hij zich niet waardig genoeg achtte om de bisschopszetel te aanvaarden die men hem wilde toevertrouwen. De ganzen begonnen te gakken en zodoende verraadde hij zijn schuilplaats. Hierna werd hij in Tours tot bisschop gewijd. Hij stierf in Candes in het jaar 397.

7. Mariakapel

- Direct naast de kapel via een ijzeren hek lopen wij het kerkhof op.

(Indien het kerkhof gesloten is lopen wij door en slaan de eerste straat links de Sophiastreet in en lopen die door totdat wij op het Sophiaplein uitkomen. Wij gaan rechtdoor tot op de kop van het plein en vervolgen de route bij 10.)

Aan de rechterkant tegen de muur vinden wij

8. Kruisbeeld aan de muur

Bekend is dat dit kruis al een 50-tal jaren hier staat.

Het komt van een geruimd graf.

Wanneer wij naar links kijken, zien wij bij een hoge oude boom (treurwilg) een kruis bij de strooiplek, ook dit kruis is van een vervallen graf en geplaatst eind 2013.

Elders op het kerkhof is nog zo'n zelfde kruis te vinden.

5

5. Heilig Hart Beeld

Vermoedelijk gemaakt door Fa. Pohl und Esser uit Aken.

Christusfiguur houdt zegenend zijn rechterhand geheven en de linkerhand wijst naar een vlammenhart met doornenkroon, kruisje en stralenkrans op zijn borst.

In de zeventiende eeuw had Margaretha Maria van Alacoque een aantal verschijningen, waarbij Jezus haar zijn Heilig Hart toonde en haar een aantal beloften deed voor degenen die het Heilig Hart in ere houden.

Opschrift sokkel: Ik zal de huizen zegenen

waar de beeltenis myn H. Hart
geplaatst en vereerd worden.

Bewaar ons en 't nageslacht in het H. Geloof.

6

6. Beeld „De Mijnwerker“

Dit bronzen beeld, afkomstig uit de deelcollectie steenkolenmijnbouw Continium Discovery Center, is ontworpen door Jan Hooreman, afkomstig uit Den Haag. Naast beeldhouwer was hij ook mijnwerker. Gegoten is het bij Kunstgieterij J.E. Stöxten uit Leiden en het heeft tot 2010 voor de Staatsmijn Emma in Brunssum gestaan.

- Wij vervolgen de weg over het kerkhof en komen aan

9. Absoute tempel

- Wij verlaten het kerkhof via de uitgang aan de van de Weijerstraat en gaan rechts, vervolgens de eerste straat links, het Willem Sophiaplein, lopen door tot het einde en zien op de kop van het plein, achter de haag

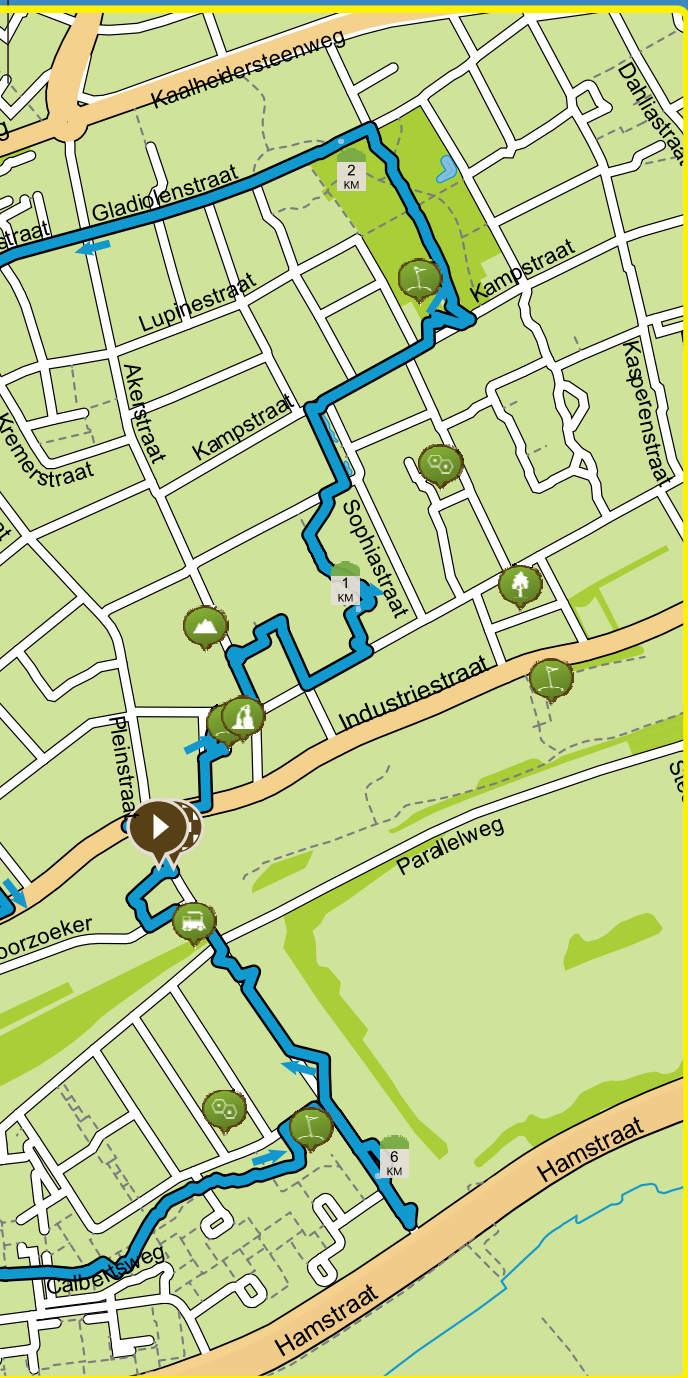
7. Mariakapel

De uit rode baksteen gemetselde kapel werd in 1937 gebouwd in opdracht van de directeur van de steenkolenmijn Willem Sophia door aannemer Collaris uit Kaalheide. Na voltooiing werd het aangeboden aan pastoor Theelen van de St. Martinusparochie. Het erg mooie, uit hout gesneden Mariabeeld dat zich op het altaar in de kapel bevindt, is destijds geschonken door Mevrouw de Groot, echtgenote van de hoofdingenieur van deze mijn. Het beeld is in de loop der jaren 3 maal gestolen, maar telkens weer terug gevonden. Ter verdere voorkoming van vernieling en diefstal is er een smeedijzeren hekwerk geplaatst.

9. Absoute tempel

Pastor Knubben heeft zijn 40-jarig priesterschap gevierd in april 2005. De felicitatiegiften heeft hij toen beschikbaar gesteld voor het bouwen van een Absoute tempel (Absoute is een godsdienstige ritus na de uitvaartmis bij de kist van de overledene) op het kerkhof. Het is een ontwerp van Sten Linssen. Op de dwarsbalken staat in 4 talen de tekst van het uitvaartlied „In paradisum deducant te Angel“. Met Allerheiligen 2005 werd de tempel ingezegend. De koepel is een jaar later geplaatst en gemaakt door L.P. Peeters van de Ambachtelijke smederij „De Hamerslag“. Het gat boven, omgeven door engelen, is het z.g. „zielegat“.

10. Beeld „Comme une fleur“

- Vanaf dit beeld lopen wij rechts de Kampstraat door tot aan het voormalige kerkgebouw van de Heilust.

Op het plein zien wij links

11. Beeld „St. Barbara“

- Omhoog kijkend zien wij in de voorgevel

12. Gevelplateau

- Wij lopen nu een vijftigtal meters verder en nemen links het wandelpad (t.o. mcwk-apotheek).

Steken een fietspad over en houden dan het pad links aan. Na een honderd meter lopen wij naar links richting het seniorencomplex. Lopen tussen de 2 gebouwen door. Voorbij het rechter gebouw gaan wij naar rechts en komen nu in de Spireastraat. Deze buigt naar links, dan bevinden wij ons in de Gladiolenstraat. Lopen deze uit, steken de Akerstraat over en lopen de Elbereveldstraat in.

Park West

Het in 2016 nieuw aangelegde park moet vooral een park 'voor en door bewoners' worden; een prettige en veilige ontmoetingsplek voor jong en oud.

10

11

10. Beeld „Comme une fleur“

Brons 1966. Vervaardigd door Piet W. Killaars, geboren 1922 in Tegelen. Piet Killaars volgde de Middelbare Kunstnijverheidsschool en de Jan van Eyck Academie, beide te Maastricht. Sculptuur van plantachtige vormen. Het beeld is oorspronkelijk uitgevoerd in polyester, maar wegens herhaalde beschadigingen is het in brons gegoten.

11. Beeld „St. Barbara“

Het beeld is ontworpen en vervaardigd door Zr. Marie-José van der Lee (1913-2012) van de Zusters Augustinessen van St. Monica uit Utrecht. Het werd op 4 december 1959 onthuld door de voorzitter van de toenmalige Nederlandse Katholieke Mijnwerkersbond. Het beeld is gemaakt van klei. Normaal wordt de heilige Barbara afgebeeld met een toren. In dit geval is zij afgebeeld met een mijnschacht.

12. Gevelplateau

Dit kunstwerk is ontworpen door Marianne van der Heijden, een veelzijdig Kerkrade kunstenaar, geboren in 1922 en overleden in 1998. Zij volgde een opleiding aan de Rijksacademie voor beeldende kunst in Amsterdam. Zij behoorde tot de kunstgroep Amsterdamse Limburgers, waartoe ook Frans Nols behoorde. In de Lambertuskerk in Kerkrade-centrum kan men glas in loodramen van haar zien. Werken van haar zijn te zien in heel Limburg. Het werk hier stelt „De bruiloft van Kanaän“ voor.

Het ontwerp laat zien dat met de aanleg van Park West een verbinding wordt tussen Park Gravenrode in het noorden en het Pferdeland in het zuiden. Het park wordt, door de aanleg van hagen opgedeeld in diverse 'tuintjes'. Tevens is er een Roda Court en een speeltuin.

Na ongeveer 150 meter aan de linker kant vinden wij

13. Beeld „Il Fumaro“

- Wij lopen verder door de Elbereveldstraat, steken de Graverstraat over en vinden hierna aan de linkerkant een schoolgebouw, het voormalige Sancta Maria. Hier is nu gehuisvest Werkplaats K, een kunstenaarscollectief. Tegen de gevel zien wij een

Nieuwe bestemming kerkgebouw

Dit kerkgebouw werd in 1956 in gebruik genomen en in juni 2014 werd er de laatste eredienst gehouden. Het gebouw is in 2017 omgebouwd tot een multifunctionele accommodatie met een belangrijke rol in de wijk Kerkrade-West. (ingang achterzijde)

13. Beeld „Il Fumaro“

Beton en staal. 1982

Dit kunstwerk is vervaardigd door Han van Wetering, geboren in 1948 in Maastricht. Opleiding aan de Stadsacademie en de Jan van Eyckacademie, beide in Maastricht.

Zijn beelden zijn veelal surrealistisch en met sommige bizarre bouwsels wordt hij op een lijn gezet met Archimboldo en Picasso. Een zeer bekend werk van hem is „'t zaat Hermenieke“ op het Vrijthof in Maastricht.

14. Plastiek

Wij lopen de straat verder uit en gaan links de Spekhofstraat in, langs de Campus en speeltuin. Aan een kruispunt komend zien wij rechts

15. Kruisaltaar

- Op dit kruispunt gaan wij rechts en direct weer links de „Franszesvaart“ in tot aan het einde waar wij naar rechts de Drievogelstraat in gaan.
Deze lopen wij door tot aan de rotonde.

Hier zien wij op de rotonde

16. Beeld „Beweging“

Buurtschap Drievogels, gelegen rond het kruispunt van de wegen Aken-Heerlen en Kerkrade-Simpelveld. De naam is ontleend aan een herberg, die 100 m noordwaarts aan genoemde weg Aken-Heerlen lag. Abt Heyendal spreekt begin 18e eeuw van de 'taberna ad tres aves', op de Ferrariskaart van 1775 aangegeven als 'Cabaret Drij Vögel' (cabaret = kleine herberg). In 1617 heet de buurt 'aen de Veugel' of 'aen de Voegel'.

14

15

14. Plastiek

Metaalplastiek, beschilderd metaal 1959.

Dit kunstwerk is vervaardigd door beeldend kunstenaar Jos Stassen. Geboren in 1921 en overleden in 2001. Hij was verder priester-leraar en directeur van Abdijcomplex Rolduc. Tevens was hij bouwmeester bij de restauratie van laatstgenoemde complex. Verder was hij betrokken bij de oprichting van de Jan van Eyck-academie in Maastricht. Thema van dit werk is volgens Jos Stassen:

*Zoals de zon alles verlicht en verwarmt,
zo schenkt de geest van de school licht, warmte en levensverklaring.*

15. Kruisaltaar

Dit door steenhouwerij J. Scheren gemaakte kruisaltaar werd in 1929 geplaatst in een nis in de omheiningsmuur van de mijn Willem Sophia. Ingezegend op 12 mei 1929. Door gedeeltelijke sloop van deze muur en aanleg van een rijwielpad in 1964 langs de Schifferheidestraat werd het kruisaltaar voor de muur geplaatst. Door toedoen van pastoor Hausmans werd het kruisaltaar eind 1982 verplaatst naar de huidige locatie. Door samenwerking van Buurtvereniging, steenfabriek Linssen, gemeente, woningvereniging Spekholzerheide en Fa. Mommers werd het kruisaltaar volledig gerestaureerd.

- Op de hoek Drievogelstraat/ de Locht staat

17. Wegkruis

- Wij lopen nu aan deze kant De Locht in richting ijzeren brug, steken deze over en gaan direct weer links een voetpad in. Wij verlaten dit pad bij de eerste kleine parkeerplaats (5 plaatsen) om verder te lopen via de Frederika-Gracht tot aan een asfaltweg, de Calbertsweg. Hier gaan wij rechtsaf. Wij volgen deze weg aan de linkerkant via het trottoir en na de flats gaan wij de nog

steeds Calbertsweg verder via de parallelweg. We gaan aan de linkerkant bij huisnummer 161 het aangegeven voetpad links in. Via dit pad komen wij weer aan een asfaltweg en gaan hier rechts de Bernadettestraat in. Voorbij de speeltuin aan de rechterkant vinden wij op het kerkhof links tegen de muur

Kruis aan muur

Voor de sloop van parochiekerk O.L. Vrouwe van Lourdes in 2013 stond dit kruis tegen de achtergevel van de kerk en keek toen uit op het kerkhof.

16

17

16. Beeld „Beweging“

Staal en brons 1985. Dit beeld is vervaardigd door Rob Thalen, beeldend kunstenaar, architect en edelsmid. Geboren in ons land, nu woonachtig in België. Opleiding genoten op de School of Arts in Salt Lake City en sieraden in Schoonhoven. Hij heeft vanaf 1985 een 20-tal jaren in schacht Nuland gewoond. Het beeld heeft vanaf zijn ontstaan in de Caspar Sprokelstraat in Kerkrade-centrum gestaan.

17. Wegkruis

Vanaf ongeveer 1900 stond een kruis op dit punt bij het toenmalige café „Drievogels“. Bij de sloop van dit etablissement in 1983 werd het kruis onherstelbaar beschadigd. De gemeente plaatste in dat najaar een prachtig nieuw kruis.

Beschrijving: Doorbroken, besloten kruis. Vergrote voet met twee knielende putti ter weerszijde van twee gekruiste naar beneden gerichte dovende fakkels.

Daarboven rechts: Mariafiguur, gekleed in tuniek en hoofdsluier, de armen voor de borst gekruist. Links: figuur van evangelist Johannes, de handen voor de borst gevouwen en in het midden Maria Magdalena, knielend voor schacht.

- Als we nu naar rechts naar de andere kant van het kerkhof lopen zien wij tegen de heg

Hier slaan we links af.

18. Torenkruis met haan

Dit kruis met haan stond voor de sloop van de kerk op de toren.

- Wij lopen terug naar de uitgang van het kerkhof en gaan naar rechts. We lopen de straat verder af tot aan de Grachterstraat.

19. Kruisaltaar

Achter de huizen aan de Grachterstraat ligt de steenberg van de voormalige mijn de Willem-Sophia. Het was een particuliere mijn die tussen 1902 en 1970 in bedrijf was. De steenberg wordt al enkele decennia afgebouwd. Het unieke van deze steenberg is dat, middels natuurlijke verbranding, de zwarte lesteen wordt omgezet in een rood gebrand product: de zogenaamde rode mijnsteen. Deze wordt o.a. gebruikt als verharding in de wegenbouw, wandelpaden, sportterreinen.

18

19

19. Kruisaltaar

Toen het verplaatsen van een houten kruis bij het pand van Marieche Geilenkirchen naar een pleintje in de Crombacherstraat niet mogelijk bleek, zorgde „de Jonkheet“ van de Gracht voor de nodige gelden voor de aanschaf van een kruisaltaar. Dit werd in 1926 geplaatst met een smeedijzeren hekwerk. Eind jaren 70 werd het verplaatst naar de hoek Grachterstraat, waarbij het hardstenen kruis ook weer onherstelbaar werd beschadigd. Er werd een nieuw kruis van ijzer met de originele corpus geplaatst. In 1994 werd het grondig opgeknapt. In 2016 moest het altaar plaats maken voor de aanleg van de Buitenring en werd een nieuw altaar gebouwd op de huidige locatie.

Miljoenenlijn ZLSM

In mei 1988 komt een einde aan de reguliere dienst op de lijn door de N.S. De Zuid-Limburgse Stoomtrein Maatschappij (Z.L.S.M.) gebruikt nu het traject Kerkrade – Simpelveld - Schin op Geul - Valkenburg voor toeristisch stoomtreinvervoer.

- Aan het einde van de straat op de hoek Grachterstraat/Calbertsweg vinden

20. Wegkruis

Voor het wegkruis staat een van de door bewoners zelf-gemozaïekte Social Sofa.

- Wij steken nu het spoor over en gaan direct links de Spoorzoeker in. Voorbij het eerste wooncomplex lopen wij naar rechts. Aan het einde van het links staande wooncomplex staat

21. Wegkruis

- Als wij nu naar rechts lopen zijn wij weer op het Plein, eindpunt van deze wandeling.

Deze route is samengesteld door de werkgroep Toerisme en Recreatie van het Bewonersplatform Kerkrade-West, in samenwerking met Gemeente Kerkrade. © 2014

20. Wegkruis

Dit kruis met een koperen corpus is in het voorjaar van 1949 geplaatst op een uit Kunradersteen gemetseld voetstuk. In juni 1994 werd het geheel gerenoveerd. 24 Uren voordat bisschop Wiertz de parochie zou bezoeken i.v.m. het 40-jarig priesterfeest van pastoor Alleman, ontdekte men dat de corpus was meegenomen. Metaalbedrijf van Gilst bood spontaan een nieuwe corpus aan, die dezelfde dag nog werd geplaatst.

21. Wegkruis

De heer Jaspers, verantwoordelijk voor het onderhoud van de Eijkerkolonie, plaatste in de twintiger jaren in zijn voortuin aan de Steenbergstraat een smeedijzeren kruis met gietijzeren corpus op een molensteen. Deze steen is vermoedelijk afkomstig van de „Beckes Mölle“ op Duits grondgebied. Bij de sloop van de woningen in de jaren 60 ontfermde de heer Math. Hensgens zich over het kruis en verplaatste het een honderd meter van zijn woning aan de Hamstraat. Hij verzorgde het een 50-tal jaren. Zijn zoon Toine heeft het kruis eind 2013 verplaatst naar de Spoorzoeker vanwege de aanleg van de buitenring. 15 December van dat jaar is het op deze plek ingezegend door Pastoor Sweer.

www.kerkrade-west.nl

Bewonersplatform Kerkrade-West